

Slovenski dom

Štev. 94.

V Ljubljani, v ponedeljek, 27. aprila 1942-XX

Leto VII.

Iskjučna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in sprave: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 694:

Successi degli elementi esploranti in Cirenaica

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte Cirenaico, una nostra esplorazione in forze ha costretto elementi nemici al ripiegamento.

Un »Hurricane« che tentava un attacco a volo radente su unità del nostro schieramento avanzato è precipitato colpito dal fuoco delle artiglierie contraeree; un secondo apparecchio è stato pure distrutto dalle batterie della difesa di Bengasi durante un'incursione notturna che non ha avuto conseguenza. Formazioni italiane e germaniche hanno bombardato con successo il porto di Tobruk ed altri centri delle retrovie nemiche incendiando numerosi velivoli al suolo ed abbattendo in combattimento un »Bristol Blenheim«.

Il martellamento delle basi aereo-navali di Malta è continuato con intensità; importanti obiettivi sono stati efficacemente inquadrati.

Nel cielo dell'isola, ad opera della caccia tedesca, l'aviazione inglese ha perduto due »Spitfire«.

Uradno vojno poročilo št. 694:

Ogledniški uspehi v Cirenajki

Uradno vojno poročilo št. 694. pravi:

Na cirenajski fronti so bili angleški oddelki sprči večje akcije naših ogledniških sil prisiljeni k umiku.

Letalo vrste »Hurricane«, ki je skušalo v nizkem poletu napasti naše prednje postojanke, je sestrelilo protiletalsko topništvo s svojim ognjem. — Baterije protiletalske obrambe pri Bengaziju, so sestrelile še eno letalo pri nočnem angleškem letalskem napadu, ki pa ni imel nič uspeha.

Skupine italijanskih in nemških letal so uspešno bombardirale tobruško luko in druga središča angleškega zaledja in so zažgale mnogo letal na tleh ter v borbi sestrelile letalo vrste »Bristol Blenheim«.

Zivo so se nadaljevali letalski napadi na letalska in pomorska oporišča na Malti. Važni cilji so bili učinkovito zadeti. Angleško letalstvo je v spopadih z nemškimi lovci nad otokom izgubilo dve letali vrste »Spitfire«.

Nemško vojno poročilo

Hude sovjetske letalske izgube — Uspešno bombardiranje Malte in Tobruka — Drugi angleški napad na nemško mesto Rostock in na češko ozemlje

Hitlerjev glavni stan, 27. aprila. s. Nemško vrhovno poveljstvo daje naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču so bili krajevni napadi in delovanje napadalnih čet zmagoviti. Osamljeni sovražnikovi napadi so se izjalovili. Bojna letala so podnevi bombardirala vojaške naprave v Leningradu, Novorosijsku in ob kavkaški obali. Na Laponskem so nemške čete odbile močne sovražnikove napade in mu prizadejale hude izgube.

Od 11. pa do 25. aprila so Sovjeti izgubili 312 letal, od teh 214 v letalskih bojih, 35 pa po protiletalski obrambi. Ostala letala so bila uničena na tleh. V istem razdobju smo izgubili 36 letal.

V severni Afriki so nemške in italijanske čete zavrile britanske ogledne oddelke. Uspešno so bile bombardirane pristaniške naprave v Tobruku. Nemški lovci, ki so bili v spremstvu, so sestrelili osem britanskih letal. Nemška bojna letala so v pretekli noči napadla britansko letališče ob susem prekopu.

Ves dan so nemška letala v zaporednih valovih hudo napadala vojašnice in barake na Malti.

Lahka nemška bojna letala so včeraj pred otokom Wrighton potopila tri angleške trgovske ladje s skupno 10.000 tonami.

Angleške bombnike, ki so včeraj podnevi v močnem spremstvu lovskih letal skušali napasti obale zasedenih ozemelj, so nemški lovci prisilili k spopadu. V hudih bojih in po protiletalski obrambi je sovražnik izgubil 19 letal. Kot nadaljnje maščevanje zaradi angleških letalskih napadov na stanovanjske predele nemških mest so močne skupine bojnih letal v pretekli noči z uničevalno silo in deloma z nizke višine napadle mesto Bath v južni Angliji. Drug nočni napad je veljal vojaškim napravam ob vzhodni škotski obali.

Angleški bombniki so v noči na 26. april znova napadli mesto Rostock. Metali so bombe izključno le na stanovanjske predele starega mesta. Civilno prebivalstvo je imelo številne izgube. Razdejani so bili dragoceni spomeniki in »dobrodelni zavodi«. Angleška letala so vznemirjala južno Nemčijo in protektorat. Nočni lovci so sestrelili devet izmed napadajočih bombnikov. Geisshardt je na vzhodnem bojišču včeraj dosegel svojo 69. letalsko zmago, ko je sestrelil še sedem sovražnik letal.

Berlin, 27. aprila. s. Angleški bombniki so v noči na 25. april napadli stanovanjske predele v Rostocku. Civilno prebivalstvo je imelo izgube v mrtvih in ranjenih. Nekaj stanovanjskih hiš, spomenikov in dobrodelnih zavodov je bilo uničenih.

Hitler o položaju na bojiščih in o vojnih načrtih Nemčije

Pretekla zima je odločila v spopadu dveh svetov — Brezobzirni nastopi za premaganje zimskih težav v nemški vojski — Ojačeno podmorniško vojskovanje zoper Anglijo — Boj z Rusijo do zloma — Hitler dobil neomejeno oblast za brezobzirno zatiranje škodljivcev na notranji fronti

Berlin, 27. aprila. s. Včeraj je bilo izdano naslednje uradno sporočilo:

Danes ob 15 se bo sešel državni zbor, da bo poslušal vladno izjavo. Prireditelj bodo prenašale vse nemške radijske postaje. Poročilo so dali v posebni oddaji in takoj domnevali, da bo Hitler na tej seji povedal nekaj važnega.

Seja je potekla v ozračju navdušenega domoljubja in so Hitlerju pri prihodu in pri odhodu prirejali kar najbolj vnete manifestacije. Dvorana državnega zbora je kazala običajno slovesno lice. Vseposod so bile zastave, venci in cvetje. Na zadnji steni pa je širil krila velik nemški orel. Na posebnem odru je bila skupina častnikov in vojakov, nosilcev viteškega križa reda železnega križa. Med gosti je bilo tudi odposlanstvo italijanskih vojnih pohablencev z generalom Baccarinjem na čelu.

Sejo je začel maršal Goering, ki se je v kratkih besedah spomnil padlih za Nemčijo. Nato pa je Hitler med burnim pozdravljanjem začel svoj veliki govor. V naglem pregledu je podal razvoj angleške politike v stoletjih. Ta politika je v bistvu temeljila na neslogah in bojih na evropski celini, kar ji je omogočilo, da je z majhnim naporom in z najmanjšimi žrtvami postavila na noge obsežno kolonialno cesarstvo. Jasnje je bilo, da cesarstvo, ki je zraslo v takih okoliščinah, ne bo moglo trajati večno. Kakor so se v Evropi in izven nje uveljavljali drugi narodi, je ohranitev tega ogromnega sestava morala zahtevati vedno večjo vojaško silo, ki bi nazadnje po sili razmer morala preseči celo njene možnosti same. Zaradi tega bi v določenem trenutku angleško cesarstvo moralo imeti podporo in privoljenje Evrope, da bi lahko še naprej živel.

Zmaga zaveznikov v prvi svetovni vojni je bila za angleški imperij le pesek v oči, zakaj prav zaradi nje se je začelo postopno slabljenje in razpadanje angleškega cesarstva.

Druga svetovna vojna pa se more zaključiti samo z zlomom angleškega imperija. Naj se ta spopad konča kakor koli, Anglija bo na koncu doživela, da bodo njeni zavezniški močnejši od nje. Kakor leta 1914, so tudi v septembru leta 1939 imeli Judje odločilno vlogo pri tem, da so Anglijo potegnili v pustolovščino. Prav tiste temne sile so odločale tudi

pri tem, da je prišlo do posega Združenih držav v sedanjo vojno. Zdaj sta v boju na življenje in smrt na eni strani judovski kapitalizem, zaveznik uničevalnega boljševizma, na drugi strani pa mladi in ubogi narodi, za katere lahko pomeni pogubo že ena sama žetev, ki bi šla po zlu. Evropa se je danes prebudila in koraka zoper skupnega nasprotnika, da bi dosegla skupne cilje. In v imenu te prave mlade Evrope govorim danes.

V zimi, ki smo jo pravkar prestali, se je odločil boj med dvema svetovoma. Tisto, kar razglajajo za diktaturo proletariata, je v resnici diktatura judovstva. V tem je razlaga za zaupne zveze med kremelskimi oblastniki in bogataštvom. Če Evrope ni poplaval boljševizem, je treba zaslugo pripisati tvornim silam Evrope same. Prvi poskusi za boljševizacijo so bili stri v Nemčiji, potem na Madžarskem, toda odločilna bitka zoper boljševizem je bila izvojevana v Italiji. Mladina in bojevnik so pod vodstvom poglavarja, ki ga je poslala Previdnost, v krvavem boju uničili boljševizem in postavili na njegovo mesto novo idejo. Človek ne more brati zgodovine fašizma, ne da bi bil ganjen; zgodovine tega epičnega boja, ki ni samo odstranil nevarnosti, temveč se mu je posrečilo tudi pridobiti za novi red množice, ki jih je bil zapeljal marksizem. Samo po zmagi fašizma je mogoče govoriti o rešitvi Evrope.

Na vzhodnem bojišču bo prišlo do odločitve v tem velikanskem boju narodov. Nepretrgana vrsta velikih nemških zmag pomeni dejstva, ki dajejo pogum, dejstva, ki jih je treba postaviti nasproti angleški propagandi, posebno pa Churchill, ki je v vseh dosedanjih porazih skušal za vsako ceno najti bodrilnih dejstev.

Neznatni peščici angleških vojakov, ki so se pred nekaj dnevi izkrcali blizu Boulognea, v gumijastih čevljih ter s črno pomazanimi obrazi, je treba postaviti nasproti čudoviti nemški nastop na Norveškem, kjer so se cele nemške divizije izkrcale pri belem dnevu v čisto navadnih nakovankah. Izredno bodrilni so za nas uspehi osi na Sredozemskem morju, na Balkanu, v ruski vojni in v bitki za atlantsko morje, kjer uničujemo in bomo še naprej uničevali stotine tisočev ton sovražnikovega ladjstva. Nič manj bodrilne niso stalne in hrupne japonske zmage.

Glede zimске vojne v Rusiji je Hitler dejal: »Nad 140 let že ni bilo tako hude in zgodnje zime. V nekaj malo dneh je toplomer zlezel z ničle na 47 stopinj pod ničlo in še več. Hudi mraz, ki je nastopil štiri tedne prej kakor pa smo doleteli, nas je prisilil, da smo ustavili vojskovanje. Ni bilo mogoče ne napredovati in tudi ne držati nekaterih prednjih postojank. Zaradi tega smo popravili in utrdili našo bojno razporeditev. Lahko vam rečem, da je to delo bilo izredno težko dokončati. Bili so trenutki, v katerih je grozilo, da bodo hromi obležali ljudje in stroji.

V tistem trenutku pa sem smatral za svojo vojaško dolžnost, da zvežem svoje ime z usodo vojske. Če se nam je posrečilo biti kos polomu,

Posveti načelnika italijanskega generalnega štaba s hrvaškimi vojaškimi voditelji

Zagreb, 27. aprila. s. V soboto je prispel z letalom v hrvaško prestolnico načelnik generalnega štaba italijanske vojske general Cavallero v spremstvu generala Roatta. Na letališču so ga sprejeli italijanski odpravnik poslov markiz Giustiniani, načelnik vojaškega odposlanstva v Zagrebu general Oxilia in druge diplomatske osebnosti. S hrvaške strani so bili navzoči maršal Kvaternik, zunanji minister dr. Lorković in številne druge osebnosti. Razen tega je bil tam tudi nemški general Glaise-Horstenau s skupino nemških častnikov.

Zagreb, 27. aprila. s. Včeraj je načelnik glavnega štaba italijanske vojske general Ca-

vallero zapustil Zagreb in odpotoval v Rim. Z istim vlakom je odpotoval tudi poveljnik 2. armade general Roatta, ki ga je spremljal tudi ob prihodu. Med svojim kratkim bivanjem v Zagrebu je imel general Cavallero prisrčen razgovor s Poglavnikom, potem pa se je sestel z maršalom Kvaternikom. Pred svojim odhodom je prisostvoval fašističnemu zborovanju za proslavo 21. aprila. Na postaji so bile goste izkazane časti, enako kakor ob prihodu. Poleg odličnih italijanskih predstavnikov so bili tam tudi hrvaški maršal Kvaternik, zunanji minister, glavni tajnik ustaškega gibanja, z nemške strani pa zastopnik nemškega poslanstva ter general Glaise Horstenau z več častniki.

Vesti 27. aprila

V Pirotu je reka Nišava prestopila bregove ter poplavlja mesto in velik del okolice. Nad 200 hiš je pod vodo in so oblasti uredile izpraznitev mesta.

Z večerajšnjim dnevom so po vsej Indiji prepovedali prodajo gumijastih obročev.

Francoska vlada v Vichyju je uradno priznala slovaško republiko.

Za načelnika Falange je bil imenovan bivši španski prostovoljec v azurni diviziji na vzhodnem bojišču Dionisio Ridruejo.

Japonski cesar je osebno izročil odlikovanje 42 japonskim generalom, ki so se odlikovali v vojni na Kitajskem. Med temi je bil tudi general Jasouka, ki se je odlikoval v znanem spopadu s sovjetskimi četami pri Nomonhanu. Cesar ga je odlikoval z redom Vzhajajočega sonca I. stopnje.

Argentinsko finančno ministrstvo sporoča, da bo Argentina dala Španiji 40.000 ton žita, za kar bo Španija plačala 3 milijone argentinskih pesosov.

ki nam je grozil, dolgujemo to junaštvu in požrtvovalnosti naših hrabrih vojakov. Ti so nam omogočili, da smo zmagovito vzdržali naskok vedno novih sovražnikovih množic, ki jih je sovražnik z idiotsko trmo metal zoper naše branike.

Najtežavnejše vprašanje je bilo vprašanje oskrbe. Ne avtomobilska vozila, ne železniški stroji, ne ljudje niso bili pripravljeni za tak strahoten mraz. Prav dobro boste razumeli, da sem bil v tem položaju prisiljen v nekaterih primerih nastopati brezobzirno in z neizprosno neupogljivostjo. Pomnite, da je med strašno Napoleonovo vojno leta 1812 bilo v Rusiji povprečno 25 stopinj mraza, preteklo zimo pa je bilo mraza do 53 stopinj. Vsi so krasno izpolnili svojo dolžnost, zlasti pa pešci, kakor vedno. S čudovito hrabrostjo so se bili oddelki SS in policijske divizije.

Treba je pohvaliti tudi zavezniške čete. Zlasti je treba poudariti prispevek italijanskih vojakov. Divizije fašistovske Italije so navzlic najhujšemu mrazu, ki je bil zanje še posebno hud, izjalovile vse sovjetske napade. Italijanski lovski letalci pa so sovražniku prizadeli kar najhujše izgube.

Nato je znova poudaril žrtve in hrabrost nemških vojakov ter njihovih poveljnikov. Dejal je, da je bil le prav malokrat prisiljen posredovati: »Samo v primerih, ko so odpovedali živci, sem moral izdati in sem izdal neizprosne odločitve in to po najvišji pravici, ki mi jo daje volja ljudstva. Iz trdihkušenj v pretekli zimi smo dobili en nauk: izdal sem ukrepe, ki bodo preprečili, da bi se ponovilo tisto, kar se je bilo primerilo. Prihodnjo zimo bomo mogli načeti in rešiti vsa vprašanja. Bojišče bo bolj oskrbljeno in vsi ukrepi bodo izdani zgodaj, če bi se utegnil ponoviti strahotni mraz iz pretekle zime. Ničče ne sme dvomiti o mojem trdnem sklepu.

Pričakujem pa enega: da mi nemški narod da pravico, da neposredno nastopim sam vsakokrat, kadar bi šlo za njegov obstanek in da ukrepam o vsem izključno po lastni sodbi. Nad vsem mora prevladovati ena sama misel: treba je doseči zmago. Ničče se ne sme moči igrati z določenimi pravici, ki jih dajejo postavbe. Danes ni nič več drugega kakor samo dolžnost. Zaradi tega zahtevam od državnega zbora, da mi da potrebno moč s tem, da me pooblasti, da bom lahko ravnal tako, da bom slehernega prisilil, da bo korakal naravnost in da odstranim vse škodljivce. Med mnogimi milijoni dobrih državljanov jih samo nekaj ne izpolnjuje svoje dolžnosti, toda tudi teh izjem ni mogoče trpeti. V tem trenutku je brezpoporna dolžnost slehernega državljana, da se ves žrtvuje. Zaradi tega je nedopustno, da se ljudje na pr. sklicujejo na pridobljene pravice ter zahtevajo dopuste. Če ima kdo pravico do dopusta, so to bojevnik in delavec v težki industriji. Jaz sam nisem od leta 1939 vzel niti dneva dopusta.

Nemška sodna uprava mora služiti narodu, ne pa narod njej. Življenjske koristi naroda morajo biti brezpoporna nad zunanjim spoštovanjem paragrafov.

Prišel bo dan, ko se bo bojišče na Vzhodu zgnilo in tedaj bo zgodovina povedala, kdo je bil pravi zmagovalec v zimskem vojskovanju. Angleška in ameriška propaganda se zadnje čase baha z grožnjami o velikih operacijah zoper Nemčijo. Ne bojimo se niti Angležev, niti Amerikancev. Če bodo Angleži res vztrajali z nasilniškimi nastopi zoper nemško civilno prebivalstvo, bi bilo prav spomniti se, da sem jaz, ko je angleško letalstvo maja 1940 začelo z nočnimi napadi na nemška mesta, čakal štiri mesece, potem pa sem odgovoril kakor vsi vedo. Tudi danes naj mojega čakanja ne zamenjavajo s šibkostjo; pravim tudi, da bomo vrnilo udarec za udarec.

V bodočnost lahko gledamo z največjim zaupanjem. Boljševiškega velikanja bomo tolkli, dokler ne bo padel v kosce. Kar se tiče Anglije, bo podmorniško orožje skrbelo, da ji bo zadajalo vedno hujše udarce. Podmorniško vojskovanje bo na koncu zmagalo. Število naših podmornic raste od meseca do meseca s strahotno naglico. Zdaj je dosti večje od največjega števila, ki ga je Nemčija dosegla v svetovni vojni. Italijansko-nemško sodelovanje na Sredozemskem morju se bo nadaljevalo z vedno večjim uspehom. Isto velja za sodelovanje z Japonsko in z drugimi zavezniki na raznih bojiščih šahovnicah.

Mi Nemci imamo v tem boju za biti ali ne biti, samo vse dobiti, zakaj izguba te vojne bi pomenila naš konec. Srednjeazijsko divjaštvo bi prišlo nad Evropo kakor ob hunskih in mongolskih vdorih. Ničče ne ve tega bolj kakor nemški vojak in vojak zavezniških narodov, ki so na bojišču spoznali, kakšna je prava boljševiška človeška svoboda, ki na lastne oči vidijo kaj je v resnici delavski in kmečki raj. Anglija ne bo nikdar mogla dobiti te vojne, izgubila jo bo! Morala bo morda prvič v svoji zgodovini priznati, da se usoda narodov in držav ne sme zaupati pijanemu cinizmu in norcem.

V tej veliki vojni bo zmagala resnica in resnica je na naši strani.

Prosim Vsemogočnega, naj gleda na moje delo kakor dozdaj. Prosim samo, da bi živel tako dolgo, kakor je potrebno za dosego zmage.

Po burnem odobravanju je spregovoril maršal Goering, ki je zasluže za zmago nad zimo in za to, da je nemška vojska zdaj sposobna preiti v napad, pripisal edino Hitlerju. Nato je zahteval od zbornice, naj kakor en mož odobri neomejeno pooblastila za Hitlerja, kar so člani zbornice tudi storili.

Pogled na zgodovino Ljubljane od pravljičnih časov V našem mestu je vladalo nekdaj blagostanje

Ljubljana, 27. aprila. Zgodovina našega mesta ni bogve kako razburkana kakor so zgodovine drugih mest, vendar pa je že od svojega začetka zelo zanimiva. Ko nam manjka zgodovinsko potrjenih začetnih dejstev naše bele Ljubljane, nas popelje še nazaj v preteklost pravljičnega časa. Da, pravljični se začne zgodovina Ljubljane. Pri pravljičju, ki utegne biti v neki meri tudi resnična.

Kot ustanovitelj naselbine Emone na prostoru sedanjega mesta Ljubljane imenuje zgodovina junaka Jazona, ki je hotel pridobiti zase v bajni deželi Kolhidi ob vzhodni Kavkazu zlato runo, ki jo je imel kralj Aetes. Spremljevalcu in Jazonu se je posrečilo ugrabit polje začeta runa tudi še lepo kraljevo hčerko. S plenom so zbežali pred zasledujočim in razjarjenim Aetesom po Crnem morju v Donavo in odtod v Savo in v Ljubljano; ob bregu slednje so zgradili naselbino Emone.

V pravljičju o tem junaku in pogumni četi Argonavtov, ki naj bi se zgodila v letu 1223 — imevanje se tudi leto 1228 — pred Kristom, je torej toliko zgodovinske resnice, da so bile znane naše pokrajine že starim Grkom in da se je razvijal po naših rekah ladijski promet in je cvetela trgovina.

Po hudih in dolgoletnih bojih, ki so jih vodili rimski vojskovodja Julij Cezar in Oktavijan ter cesarja Avgusta pastorka Tiberij in Druz pri podjarjenju ozemlja, kjer so se naselili naši poznejši predniki, 57 pr. Kr. t. j. do leta 14 po Kr. je postala Emona najvažnejša naselbina ob križišču cest, ki so vodile od vzhoda in severa v notranost rimske države. To križišče ni bilo izbrano samo kot ugodna točka za razvoj trgovine, ampak je imelo predvsem velik in važen strateški pomen.

Iz močno utrjene Emone — ostanke rimskega zidu na Mirju — je vodila cesta proti Nauptu (Vrhnika) v Longaticum in dalje do Aquileje, do osrčja rimskega cesarstva.

V vzhodni smeri je tekla cesta proti Celeji (Celju) in še dalje v sredino Evrope skozi glavne postojanke: Savio-Fluvio (Črnuče), ad Quarto desinum (pri Mengšu), ad Lublicanos (Lukovica) in Atrans (Trojane).

Velike važnosti je bila cesta iz Emone v Sisac (Sisak), ki je bila speljana po naši Dolenjski

do rimske postojanke v neposredni bližini današnje Višnje gore ter dalje skozi Trebnje, Novo mesto, preko Krškega polja, dalje ob Savi proti Balkanu.

Brez dvoma je vodila tudi pot ob Ljubljanici in na desnem bregu Save, ki so jo uporabljali že Rimljani kot vlačilno stezo, po kateri so vlačili do otvoritve železnice ladje po Savi tja do Zaglaga.

V severozahodni smeri preko Ljubeljskega sedla je vezal savsko dolino z dravsko vsaj enostaven kolovoz.

Vseh teh in bodoče nastalih zvezah se je razvijal živahen potniški in tovarni promet iz središča Evrope proti Jadranu, Sredozemlju in Italiji. Trgovina in kupčija sta zavzemali z medsebojnim spoznavanjem narodov vedno večji obseg. — V začetku srednjega veka, ob preseljevanju narodov, je Emona strašno trpela; kajti ravno tja del Evrope je služil za vrata valovom selečnih se narodov z vzhoda proti zapadu. Ko se je ljudstvo spet umirilo in se stalno naselilo, se je na rimskih razvalinah zbudilo novo življenje. Mesta, ki so bila razdejana v teh burnih časih, so spet oživele. Kdaj se je obnovila Emona, ni točno znano. Zgodovinsko točno pa je, da je cvetela Ljubljana — t. j. takratno slovensko ime — že v letu 1144 v živahem trgovinskem prometu. Zaradi ugodne kupčijske lege se je Ljubljana kmalu opomogla in v vseh straneh so se vseljevali vanjo ne le samo trgovci, ampak tudi grajska gospoda, ki je zapuščala svoje gradove in si zidala palače na levem bregu Ljubljane.

V 16. in 17. stoletju se je povzpela Ljubljana tako daleč, da se je mogla kosati v trgovini z vsemi, južno od Donave v avstrijski monarhiji ležečimi mesti, izvenjski z Dunajem. V Italijo je Ljubljana pošiljala železo, volno, žito in živino ter prejemala od tam svilo, sukno, začimbe, južno sadje ter morske ribe. Iste predmete so razvažali proti sosedni Hrvaški ter zamenjavali s kožuvinami, živino, medom itd.

Zaradi tako ugodnega trgovinskega razvoja je nastalo v Ljubljani pravo blagostanje. V močnejših stadijih se je zrcalilo takratno bogastvo. Veliki, vsakoletni sejmi, ki so jih obiskovali trgovci iz vse Evrope, so prinašali mnogo denarja ter pospeševali napredek bele Ljubljane.

Tekme za državno nogometno prvenstvo gredo h kraju

Po tritedenskem počitku v italijanskem nogometnem prvenstvu, so včeraj spet nadaljevali borbo za dragocene točke. V tem tritedenskem odmoru so Italijani dosegli dve lepi meddržavni zmagi, od katerih je bila posebno druga proti Špancem zelo učinkovita in prepričljiva. V prvi igri so gladko odpravili Hrvatje, v drugi pa tudi včerajšnje Špance z rezultatom 4:0.

Klubi, ki so bili do zdaj v slabi formi, so jo mogli v teh tritedenskih počitnicah do neke mere popraviti in zbrati vse svoje moči, da bodo čim uspešnejše privozili do konca. V A. oddelku se je sčelo spet običajnih osem parov, od katerih je večalo največje zanimanje za srečanje med Venezijo in Romo v Veneziji. Obe močviri sledita neposredno vodečemu Torinu, pa bi zmaga enega ali drugega prinesla lahko velike spremembe v vrhu tabele, posebno še, če bi Torino slabo odrezal proti nevarnemu Juventus na svojem igrišču. Vse to je zanimalo včeraj športnike širom države. Triestina je imela v gosteh nevarno Genovo. Kot za nam najbližji ligijski klub se Ljubljanci zanj zelo zanimamo.

Pa ne bomo preveč razmotrivali, kako in kaj bi bilo, če bi bilo, naj navedemo v kratkem včerajšnje rezultate in bralec si bo sam še najbolje ustvaril sliko o državnem prvenstvu.

Rezultati včerajšnjih tekem:

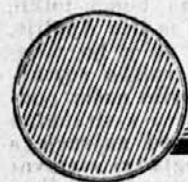
Torino še vedno vodi

Firenze — Fiorentina: Livorno 2:0.
Modena — Ambrosiana: Modena 1:0.
Roma — Lazio: Napoli 1:0.
Genova — Liguria: Bologna 2:1.
Torino — Torino: Juventus 2:1.
Trieste — Triestina: Genova 2:1.
Venezia — Roma: Venezia 1:0.
Bergamo — Atalanta: Milano 2:0.

Vrstni red po včerajšnjih tekmah je naslednji: Torino 32, Roma 31, Venezia 28, Genova 26, Lazio 25, Milano, Juventus 24, Bologna, Firenze 23, Liguria 22, Fiorentina, Ambrosiana 21, Livorno 20, Atalanta 19, Napoli 15, Modena.

Tekme v 2. razredu

Spezia: Bari 1:1.
Savona: Prato 2:0.
Alessandria: Vicenza 0:0.
Pro Patria: Udinese 0:0.
Pescara: Fiumana 2:0.
Padova: Lucchese 5:0.
Reggiana: Novara 0:0.

E. Wallace

RDEČI KROG

ROMAN

»Meni se je čudno zdelo,« je dejal ravnatelj potem, ko se mu je dal Parr spoznati. — »Dekle je hotelo za zastavljeno stvar le deset funtov, čeprav je Budha vreden najmanj 100 funtov.«
»Kakšen izgovor pa je imela?« je vprašal Derrick Yale, ki je bil do zdaj le nima priča vsemu, kar se je dogajalo.
»Dejala je, da potrebuje denar. Njen oče da ima v svoji zbirki več takih redkosti. Dal ji je ta kipec, naj ga zastavi, toda le za manjšo vsoto, tako da jo bo lahko brez večje težave vrnila in dobila zastavljeni kipec spet nazaj.«
»Ali pa vam je pustila tudi svoj naslov? Pod kakšnim imenom pa se je predstavila?«
»Predstavila se je kot Talija Drummond,« je dejal uslužbenec.

»Park Gate št. 29.«
Derrick Yale je pri tem vzkliknil:
»To je vendar Froyantov naslov, ali ne?«
Jack je predobro vedel, da je bil to naslov bednega Froyanta in se je z utripajočim srcem spomnil, da je imel njegov sosed to strast, da je zbiral takšne dragocene redkosti z Vzhoda. Inspektor je vzel zastavljeni kipec, ga spravil v žep in izročil zastavljalcu zanj potrdilo.
»Najboljše bo, da gremo skupaj k Froyantu, da se z njim samim pomenimo o stvari,« je dejal Parr.

Jack se je obupno zavzel:
»Za božjo voljo! Ne delajmo temu dekletu sitnosti in neprivlačnosti,« je zaprosil. — »Morda gre pri tej stvari samo za trenutno skušnjava. Če se lahko ta prestopnik popravi z denarjem, bom jaz to popravil.«

Derrick Yale je opazoval mladega moža z resnim razumevalnim pogledom.

»Vi torej poznate Talijo Drummondovo?«
Jack je samo prikimal. Čutil se je preveč potrtega, da bi kaj odgovoril.

Najrajši bi bil videl, da bi se v tem trenutku zgreznil v zemljo. »Tega ni mogoče storiti,« je dejal inspektor s službenim tonu. — »Jaz grem zdaj k Froyantu, da od njega izvem, če je bil ta predmet zastavljen z njegovo vednostjo,« je dejal odločno.
»Če je stvar taka, potem pa pojdite kar sami,« je jezno dejal Jack.

Ni si mogel predstavljati, da bi bil navzoč, ko bo deklo poznano. Misel na to je bila zanj grozotna. — »To je od Parra zares nedostojno in brezsrčno,« je dejal Yale, ko sta ostala sama.
»To dekle nikdar ne bi moglo zagrešiti tako neznatne tatvine. Ta orel, ta zagamani norec pa... Oh, kako si želim, da ga ne bi bil nikdar nanjo opozoril.«
»Toda saj jo je on prvi opazil,« je dejal Yale in položil roko na ramo mladega moža. — »Meni se zdi, Jack, da ste malo preveč razburjeni. Zakaj se tako zanimate za gospodično Drummondovo? Seveda,« je dejal nenadoma, »ste jo morali bržkone večkrat videti, ko ste bili doma. Froyantovo posestvo meji z vašim, ali ni tako?«

Jack je prikimal.
»Če bi inspektor Parr posvetil zasledovanju Rdečega kroga toliko pozornosti kot jo posveča zasledovanju te uboge deklice,« je dejal Jack grenkobno, »potem bi bil moj oče še danes živ.«
Derrick Yale se je na vse načine trudil, da bi ga pomiril. Odvedel ga je spet v svoj urad in poskušal, da bi napeljal njegove misli na kaj bolj prijetnega.

V sobi sta bila dobre četrt ure, ko je zabrnel telefon. Parr je govoril.
»Kaj bo?« je vprašal Yale.

Nova grozodejstva morilskih tolpe

Z različnih strani nam poročajo, da komunistični partizani povsod, kamor so se vgnezdili s svojo pogubno akcijo, skušajo predvsem na štetil in krvav način odstraniti uglednejše pripadnike katoliškega verskega prepričanja v smislu navodil komunističnega vodstva. Zlasti je pri tem ves njihov srd obrnjen proti članom Katoliške akcije ter drugih verskih organizacij, ki dobivajo od njih neprestane grožnje. Izvzeti pa niso tudi drugi pošteni možje in fantje, ki teh zločinov osvobodilne fronte ne odobravajo.

Tako so pretekli četrtek, t. j. dne 23. aprila zvečer pri Sv. Vidu nad Cerknico partizani uprizarili grozen zločin. Okrog devete ure zvečer so pridrli oboroženi ljudje v vas, poiskali na domu posestnika Antona Tekavca, vnetega člana Kat. akcije, ter ga na domu ustrelili. Prav tako so ustrelili istotam svetovidskega župana in posestnika Valentina Sterleta iz Osredka, tudi člana Katoliške akcije. Ustrelili so isti večer tudi tamkajšnjega občinskega tajnika Franca Sterleta.

V noči pred tem groznim zločinom so partizani umorili v Brankovem pri Vel. Lašah Alojzija Adamiča, predsednika fantovske Marjine družbe.

Pokojni Alojzij Adamič je veljal za vzornega in najboljšega katoliškega fanta, pošteni mož od nog do glave.

Slovesno protestiramo proti grozodejstvom, ki jih izvaja skrito organizirana družba mednarodnega trockizma. Pozivamo vslovensko javnost, da te zločine obsodi, da pa obsodi tudi njihove povzročitelje. Nihče se ne more izgovarjati za lastno nevednostjo ali z narodnim idealizmom osvobodilne fronte. To so nadvse jasni zločini nad narodom, ki vpijejo k Bogu po maščevanju, zločini, ki vedno bolj in bolj očitujejo svojo ostro proti veri in cerkvi. Vsako podpiranje, zagovarjanje ali sočustvovanje s to tajno organizacijo pomeni soudeležbo pri brutalnih zločinih.

Deževna aprilsko nedelja

Ljubljana, 27. aprila.

Včerajšnja nedelja je bila spet silno pust. Sicer smo pričakovali lepega vremena, vsaj v petek in še v soboto je kazalo na lepo, vendar smo dočakali dež. Sobotno dopoldne je bilo zelo lepo, počasi pa so se začeli kopičiti oblaki in v noči od sobote na nedeljo je začelo deževati. Od časa do časa je potem deževalo tudi vse včerajšnji dan. Ljudje so bili največ doma. Tudi dopoldanske promenade je bila le bolj za silo.

Dopoldne so pa ljudje spet kar navalili na gledališča in kina. Vse predstave so bile razprodane do zadnjega sedca, mnogi pa še prostora niso dobili.

V Jakičevem paviljonu so pa imeli spet naši umetniki svoj praznik. Znani slikar Matija Jama je priredil v okviru Narodne galerije razstavo svojih del, ki od prvega do zadnjega razstavljenega kosa izpričuje njegovo kakovost in delo. Razstava je bila odprta ob 11 dopoldne in so se je udeležili vsi vidnejši predstavniki naše javnosti. Razstava Matije Jame, člana Akademije znanosti in umetnosti, je še tem bolj pomembna, ker je to obenem za slikarja lep življenjski jubilej, saj praznuje 70 letnico svojega življenja. Na obširnejši prikaz jubilarne razstave se bomo pa še povrnili.

Novice iz Države

Padla 15 metrov globoko, pa se le lažje poskuševala. Hudo nezdgo, ki se je srečno končala brez smrtnih posledic, je imela 16 letna Rita Corrado iz Savone. Stala je na balkonu in se pogovarjala, ko je nenadoma omahnila in začela padati v globino. Na svojo srečo jo je vrglo tako, da je padla na napač, ki je omilila težo njenega padca, nazadnje pa je padla še na streho hlevčka, da se je le malo potolkla, čeravno je padla v globino 15 metrov.

Trdo obsojen skrivalec moke. Pred posebnim sodiščem v Rimu je stal te dni Sammartino Romolo, prodajalec peciva in kruha v Rimu, ker je odedel redni porabi okrog 350 stotov moke. Skupaj z njim je bilo naznanjenih sodišču tudi 17 drugih oseb, ki so bile ali v službi imenovanega, ali pa so bile obdolžene tatvine, nakrivenega kupovanja moke ali pa kršenja predpisov o prehrani. Za Sammartina je državni tožilec zahteval smrtno kazen, toda sodni zbor je upošteval nekatere okoliščine in mu nalozil 24 let strogega zapor. Razen tega je bil neki Rovazzi Pietro obsojen na deset let zapor in 5000 lir kazni, Viola Filomena na devet let in

Ne bo dolgo in že nas bodo uvozniki južne zelenjave prinesli tudi z drugo zelenjavo. Poleg raznih vrst solat, radčev, zgodnjih kapusnic, se bo kaj kmalu na trgu pojavil prvi grah iz Italije.

Zanimivo je da so se na trgu pojavile tudi prve letošnje domače redkvice. Vzgojili so jih nekateri ljubljanski vrtnarji v svojih toplih greдах.

mornih zločinah. Ni treba še posebej poudarjati, da je tudi cerkvena oblast za zločinstva in njihovega povzročitelja obsodila, kar je bila po božjih zapovedih njena stroga dolžnost. Za tiste, ki še hočejo veljati za dobre vernike, je s tem nedvomno določeno, da ne smejo na noben način sodelovati z osvobodilno fronto in njenimi partizani, če si nadejo nakopati na svojo vest soudeležbo pri strašnih grehih.

Prof. Tomec Ernest

Ljubljana, 27. aprila.

Včeraj zgodaj zjutraj je v Ljubljani umrl profesor Ernest Tomec, znani delavec v katoliških verskih organizacijah. Podlegel je operaciji na želodcu. Pokojnik, ki je dočkal starost 57 let, je bil rojen v Fari na Bloakh. Po končani gimnaziji je odšel na vseučilišče na Dunaj in tam končal študij na filozofski fakulteti ter potem nastopil službo kot suplent za klasične jezike na gimnaziji v Kranju. Kmalu po vojni je prispel v Ljubljano in je poučeval najprej na 3. drž. gimnaziji, potem pa na klasični gimnaziji. Pred dobrimi desetimi leti je bil upokojen, pozneje pa spet postavljen v službo. Na klasični gimnaziji je poslednje poučeval do svoje smrti. Pokojnik se je že kot študent udeleževal dela v akademskih društvih, pozneje pa je bil viden član v katoliških teoloških organizacijah. Zadnje desetletje se je posvetil delu v Katoliški akciji in vzgoji dijaške mladine. Tej vzgoji je vtisnil pečat svoje odločne in brezkompromisne osebnosti. V javnosti je malokrat nastopal.

Pogreb bo v torek ob pol 4. popoldne z Zal na pokopališču k Sv. Križu. Pokojniku naj eveti večna luč, njegovi materi in bratom pa izrekamo globoko sožalje!

5000 denarne kazni, Rocchini Vittorio na sedem let in 3000 lir kazni, Bianchini Lucia na 3 leta, sedem mesecev in 3000 lir denarne kazni. Tisti pa, ki so si pridobili moko mimo običajnih odredb za nabavo tega živila, pa so bili obsojeni na šest mesecev zaporov vsakdo.

50 štipendij za študente letalskih in rudarskih znanosti. Korporacijsko ministrstvo je razpisalo v počastitev spomina letalca Bruna Mussolinija 50 štipendij za dijake rudarstva in letalstva v krajevini. Po več štipendij pripade študentom na vseučiliščih v Rimu, Bologni, v Cagliariju, v Torinu in Genovi. Vsaka štipendija traja eno leto, vendar se pozneje še lahko podaljša na tri leta. Letno dobi podpiranec kosmatih 12.000 lir. Prosilci za te podpore bodo morali vložiti posebne prošnje in bodo morali zraven priložiti tudi izkaze o svojem dosežanju študiju in o uspehih, ki so jih dosegli pri polaganju izpitov.

Hrvaški trgovinski minister v Milanu. V Milano je prispel hrvaški trgovinski minister dr. Dragotin Toth. Deležen je bil sprejema, kakor pritiče predstavnikom tujih držav. Dr. Toth si je takoj ogledal razstavne prostore milanskega velesejma in je svečano odprl tudi hrvaški paviljon, s katerim se je Neodvisna Država Hrvatska priključila predstavila tujni zbirko svojih pridelkov in izdelkov. Podobne paviljone imajo tudi druge države, ki so včlanjene v trojni pakt.

Ustavitve dobavljanja kuriva. Korporacijsko ministrstvo je izdalo odredbo, po kateri ne smejo trgovci s kurivom za prihodnjo zimsko sezono dobavljati odjemalcem kuriva. Izjemo tvorijo zdravstveni in higienski zavodi, bolnišnice in okrevališča in podobni. Korporacijsko ministrstvo bo pravočasno objavilo nadaljnja navodila in odredbe, po katerih se bo uredila in izvedla preskrba prebivalstva s kurivom za prihodnjo zimo.

Razstava italijanske mode v Zürichu. Italijanska družba za modo je skupaj z italijansko trgovsko zbornico v Švici pripravila veliko razstavo najnovejših vzorcev italijanske mode v Zürichu. V posebej za to priložnost urejenih prostorih so se od 22. do 25. aprila vrstile modne revije ki so imele veliko obiskovalcev. Švicarski tisk je o prireditvi obširno poročal.

Pravosodno ministrstvo nadzira sodne postopke proti kršilec predpisov o prehrani. Sodišča, ki obravnavajo prestopke proti predpisom o prehrani, dostavljajo vse svoje razsode pravosodnemu ministrstvu, ki ima posebnega uradnika, kateri pregleduje to snov in skrbi, da se povsod sodišča ravna strogo po navodilih, ki jih dobe od ministrstva. Poročajo, da se je doslej ugotovilo, da so v vseh ob. ravnavanih primerih sodišča točno izvajala določila in da ministrstvo še ni imelo prilike, da bi odredilo revizijo razprav.

Padel z vlaka in prišel pod kolesa. Karabinjer Domenico Carota se je iz Rovigna namenil domov na kratak dopust. Mož pa je na postaji skočil na vlak, ki se je že premikal. Pri tem mu je na stopnici spodrsnilo, da je odletel in zdrknil pod kolesa, ki so ga razmrčevali. Obležal je na mestu mrtve.

»Aretiral sem Talijo Drummondovo in jo bom jutraj obtožil,« se je glasil lakoničen odgovor.

Yale je nežno položil slušalko na telefon in se obrnil k mlademu možu.

»Aretiral jo je!« Jack je to uganil še prej, preden je Yale povedal, kar je bil pravkar zvedel od Parra.

Yale je prikimal.

Jackov obraz je bil pri tem zelo blede.

»Vidite, Jack,« je dejal Yale obzirno, »vi ste se najbrž prav tako varali kakor Froyant. Dekle je v resnici prava tatnica...«

»Pa tudi če bi bila tatnica in morilka,« je dejal Jack trmasto, »bi jo še vedno ljubil.«

VIII. poglavje.

OBTORBA

Parrov razgovor s Froyantom je bil zelo kratek. Ko je mali suhi mož zagledal detektiva, je čisto prebledel. Na videz ga je namreč poznal. Spomnil se je, da ga je videl v zvezi z Beardmorovim primerom.

»No, no,« je vprašal s tresočim se glasom. — »Kaj pa se je zgodilo? Ali so ti peklenski ljudje skuhali spet kaj novega?«

»Stvar ni tako huda kakor mislite, sir,« je odvrnil Parr. — »Prišel sem samo zaradi tega, da mi odgovorite na nekaj vprašanj. Koliko časa imate že Talijo Drummondovo v vaši hiši?«

»Tri mesece je že moja tatnica,« je dejal Froyant, pri tem pa je začel nekaj sumiti. — »Zakaj?«

»Koliko pa dobiva plače pri vas?« je vprašal Parr.

Mr. Froyant je navedel neko zelo nizko vsoto.

»Veste, dajem ji tudi hrano in zvečer ima prosto,« je pojasnil, čuteč, da mora opravičiti to bedno plačo.

»Ali ji je v zadnjem času kaj manjkalo denarja?«

Mr. Froyant se je zastrmel vanj.

Andrejčkov
J o ž e:

Zalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

571.

... Začeli so plesti vislice zame. Tedaj sem pa izkoristil priliko, zamahnil s sekuro ter pobil dva najbližja. Drugi štirje so divje zavpili in planili s sulicami nadme. Eden me je dregnil v ramo, toda potolkel sem še dva, dva sta pa odnesla pete. Zdaj sem jo pobral tudi jaz...

572.

... Cvrli sem jo, kar so me nesle pete. Bežal sem proti morju. Beg me je zmučil, vrh tega sem pa zagledal za sabo tolpo divjakov. V največji stiski pa sta mi prišla na pomoč in me rešila — kdo bi si bil mislil — moj lastni brat in moj dobronik gospod Robert...

573.

Ferdinand je pripovedoval vso pot do morja. Tam jih je že čakala ladja. Zvečer so priredili gostijo in izpraznili precej kozarcev na srečno rešitev Ferdinandovo. Čez nekaj dni sta obe ladji odrinili s Filipinskih otokov. Namenjeni sta bili domov v Ameriko.

Vodne mine in pomorsko vojskovanje

Visoke številke, ki naj dokazujejo učinkovitost tega orožja

Velike izgube na trgovskem in vojnem ladjstvu v sedanji vojni so zbudile v javnosti precejšnjo pozornost in s tem nehoti opozorile, kakšnega pomena je vojskovanje s podvodnimi minami, površinskimi torpedi in letali. Mine so začeli uporabljati zlasti za zaporo morskih zalivov in prelivov, skozi katere so ladje prisiljene pluti, če hočejo priti na kraj, kamor so namenjene. Kako važno in uspešno sredstvo za vojskovanje so prav mine, se je lepo pokazalo že v času prejšnje svetovne vojne. Prav zaradi te učinkovitosti so mine v veliki meri tudi že tedaj uporabljali.

Kakor ugotavlja »Centraleurope«, so v letih 1914—1918 položili 299.000 min, od tega samo v evropskih vodah 187.000. Da bi zaprla Severno ali Nemško morje, je Anglija položila 60.000 min, za zaporo Rokavskega preliva pa še nadaljnjih 10.000.

Razlikujemo v glavnem dve vrsti min: pr-

ve so takšne, ki eksplodirajo, kadar zadenejo ob kak drugi predmet zunaj na morju. Imenovani bi jih morda lahko z besedo »sudarne« mine. V drugo glavno vrsto min pa spadajo tiste, ki jih lahko užgemo s kopnega s pomočjo električnega toka. Zvezane so namreč z obalo po električni žici.

V sedanji vojni so — kar je svoj čas zbudilo silno presenečenje — začeli tudi že uporabljati tako imenovane magnetične mine, ki predstavljajo, veliko izpopolnitev tega naprednega orožja. Kako učinkovite so lahko mine, dokazuje poročevalec »Centraleurope«, se vidi iz naslednjih podatkov: V zadnji vojni je šlo na račun min 23 odstotkov izgub bojnih ladij in križark, 57 odstotkov na rušilih in torpedovkah ter 27 odstotkov na podmornicah. Poleg tega je bilo 1.100.000 ton trgovskega ladjstva uničenega, težko poškodovanega pa še nadaljnjih pol milijona ton.

Kdo ima bistrejše oko

Človek po vidu takoj za roparicami

Človek ima brez dvoma dokaj bistro oko, pa naj že bo za to ali ona stvar, ni pa seveda s tem še rečeno, da od vseh živih bitij na zemlji res tudi najboljše vidi. Bister pogled se ravna v splošnem po tem, koliko za svetlobo občutljivih celic odpade na gotovo površino očesne mrežnice. Pri človeškem očesu jih pride na primer na slotinko kvadratnega milimetra površja 16 do 20, dočim jih je na istem majhnem prostoru očesne mrežnice pri jastrebu 100, iz tega lahko sklepamo, da ta ptica roparica še neprimerno boljše vidi kot človek, približno petkrat tako dobro.

Na splošno imajo divje živali, ki spadajo v družino mačk, zelo dobre oči. Tako izredno dobro vidi na primer bengalski tiger, na drugi strani pa se njegov vonj niti daleč ne da primerjati s pasjim.

Pa se vrtno spet k pticam roparicam, ki brez dvoma uživajo glede izbornega vida prvenstvo. Sokol vidi kak predmet ali kakšno žival, ki je čisto pri miru na tleh, na primer goloba, na daljavo 1000 m. Na daljavo 50 km sokol lahko natančno vidi ladjo na obzorju. Človek bi moral pač temeljito napeti oči, če bi na takšno daljavo hotel sploh kaj videti od tiste ladje.

Pasje oči pa ne »nesejo« tako neznansko daleč, čeprav tudi pes razmeroma še dobro vidi. Pes šele na daljavo kakšnih 500 m ali

kvečjemu 700 m komaj razloči človeka ali kakšno večjo žival, čeprav ne stoji pri miru.

Za človeka in za živali roparice torej na splošno velja, da imajo zelo dobro razvit vid in da je ta njihov čut daleč najvažnejši pred vsemi drugimi, dočim na primer pri psih prevladuje čut vohanja. In končno naj še pove- mo, da ima človek med vsemi sesalci najboljše oči. Dosti ne zaostajajo v tem oziru tudi opice.

Elektrifikacija Islandije

Islandija nima, razen vodne sile, toplih vrelcev, tako imenovanih gejzirov, ter naravne sile vetrov, nobenih drugih virov, iz katerih bi črpala pogonsko silo. Tople vrelce so v tej deželi visokega severa začeli izkoriščati šele leta 1923, pa še to v zelo skromni meri, in sicer za ogrevanje gred po vrtovih. Ni manjkalo načrtov, kako koristno izrabi ta razmeroma precej bogati vir energije, ki jo islandska zemlja daje tako rekoč zastoj, toda vse do danes so vsi načrti ostali res še samo načrti in tudi ni verjetno, da bi bili kaj kmalu tudi uresničeni.

Silo tekočih voda pa so začeli v Islandiji izkoriščati za proizvodnjo električnega toka že leta 1902, ko je prvič stekla električna centrala v mestu Hafnarfjörður, a vse do leta 1921

ni dajala več ko 500 kw električnega toka. Proizvodnja toka pa se je v letih od 1921 do 1923 v tej elektrarni zelo povečala, kar približno za desetkrat. Izrabljanje vodne sile pa je od leta 1934 dalje doživelo še mnogo večji obseg, ko so zgradili še nekaj novih električnih central. Leta 1937 je začela obratovati elektrarna v Sogu, ki je že takrat lahko dajala 7360 kw. Tedaj so vse električne centrale v Islandiji zmogle približno 16.000 kw. Danes že v precej islandskih mestih gori elektrika, v načrtih pa imajo graditev še nekaterih novih

elektrarn in drugih električnih naprav, s pomočjo katerih bodo lahko dajali tudi v tej osamljeni severni deželi v razne namene električni tok visoke napetosti.

Elektrifikacija v zadnjih desetletjih torej ni izredno napredovala samo po tistih evropskih in drugih deželah, kjer je zlasti močno razvita industrija pač pa tudi v Islandiji, ki je veljala vse do izbruha sedanje vojne tako rekoč za pozabljeno deželo in jo je večina poznala morda le zaradi njenih čudovitih gejzirov.

Zakaj röntgenski žarki lajšajo telesne bolečine

Po ugotovitvah italijanskega zdravnika prof. Donaggia bolečine ponehajo zato, ker röntgenski žarki povzročajo organske spremembe na živcih

Čeprav vsakdanje skušnje kažejo, da je s pomočjo röntgenskih, ali tako imenovanih X-žarkov mogoče bolnikom vsaj delno, če ne celo popolnoma olajšati bolečine, vendar znanost še ni mogla točno ugotoviti, oziroma natančno razložiti, kakšen pojav se pri tem prav za prav odigrava. Zato je to vprašanje še prav do pred kratkim ostalo nerešeno, čeprav so se razni strokovnjaki na tem polju že z vso resnostjo z njim bavili in skušali pravilno odgovoriti nanj.

Prof. Arturo Donaggio, član kr. Akademije znanosti v Bologni, je zadnje čase naredil v zvezi s tem mnogo poskusov, da bi kaj točneje ugotovil, zakaj bolniku olajšamo bolečine, če ga obsevamo z röntgenskimi žarki. O uspehu teh svojih poskusov je dal potem nekemu italijanskemu časnika- rju tudi izjavo, po kateri naj bi ga bili ti njegovi zadnji poskusi privedli ne samo do prepričanja, da je še sporno, če so nekatere dosedanje teorije glede röntgenskih žarkov, ki da lajšajo bolnikom njihove telesne bolečine, res pravilne, oziroma jih je naravnost z neizpodbitnimi dokazi ovrgel, pač pa mu je celo uspelo postaviti novo, nekako zaključno razlago tega vprašanja.

Omenjeni italijanski zdravnik je dokazal, da tega pojava pač ne morejo v zadostni meri razložiti teorije, ki pripisujejo nastop človekove neobčutljivosti takšnim zastrupitvam, ki nastajajo zaradi preobčutljivosti živcev na človeškem organizmu. Prav tako so po njegovem mnenju tudi še samo nepotrdene domneve tiste razlage, ki pravi- jo, da je ublažitev bolečin treba pripisovati ponovnemu uravnoteženju, ki da ga röntgenski žarki vzpostavijo v živčnem sistemu ali v krvnih žilah. Lepodobiati bi se dala celo najnovejša domneva — pravi prof. Donaggio — domneva, po kateri je blagodejni vpliv röntgenskih žarkov na človekove bolečine treba pripisovati dejstvu, da se pod vplivom teh žarkov samih tvori neka snov, imenovana istamin.

Prof. Donaggio, ki je s posebnim svojim načinom raziskovanja, s pomočjo daljnogleda, ugotovil neznatne organske spremembe na človekovih živcih — spremembe, ki nastajajo vzporedno z zmanjšanjem ali celo izgubo občutljivosti in tako torej tudi vzporedno s ponehavanjem bolečin — pa je na podlagi kemičnih snovi, ki delujejo proti bolečinam, tudi dognal dejanske organske spremembe, ki jih je treba pripisovati fizikalnemu pojavu, kakršen je vpravljen pojav röntgenskih ali X-žarkov.

Ta sprememba je, kot je dokazal prof. Donaggio, na podlagi mikrofotografij, ki jih je s pomočjo projekcijskega aparata pokazal v primerni povečavi, tudi na platnu, toliko očitnejša zaradi svojevrstnih značilnosti, ki takoj padejo v oči, vsaj strokovnjaku, ki se na takšne stvari razume.

S temi svojimi raziskovanji in ugotovitvami se je omenjeni italijanski zdravnik pri reševanju vprašanja, ali je s pomočjo röntgenskih žarkov mogoče človeku olajšati njegove bolečine in zakaj, postavil po robu vsem prejšnjim domnevam in nedokazanim trditvam, s tem, da je dokazal, da nastanejo pri obsevanju z röntgenskimi žarki neke spremembe v človeških živcih. In te spremembe se je dr. Donaggio posrečilo ugotoviti s pomočjo svojega posebnega načina raziskovanja.

Najdaljše stopnice na svetu

Najdaljše stopnišče na sveta imajo na Kitajskem. Ima nič manj ko 6800 stopnic, ki vodijo iz mesta Tajšjan do templja, ki so ga postavili na 1500 m visoki gori. Kar 14 ali celo 15 ur se zamudiš, če hočeš priti po teh stopnicah do tistega kitajskega svetišča in nazaj!

KORENČEK

J. RENARD

ROMAN GRDEGA OTROKA

IZBRANA PISMA

Korenčkova gospodu Lepicu in nekaj odgovorov gospoda Lepica Korenčku

Korenček gospodu Lepicu.

Zavod sv. Marka.

Dragi moj papa.

Od mojih poobitniških pohodov na ribji lov se mi je začelo izpuščati. Veliki tvor se mi delajo po stegnih. Ležim. Kar na hrbtu mirujem in bolniška streljavnica mi deva obliže. Dokler se mi tvor ne predre, me boli. Potem pa se niti ne zmenim več zanj. Ampak ee množijo tudi piščanci. Za vsakega, ki se mi zazdravi, se naredi trije novi. Sicer pa upam, da ne bo nič hudega.

Tvoj ljubeči te sin.

Odgovor gospoda Lepica.

Dragi moj Korenček.

Ker se pripravljáš na prvo obhajilo in se učiš katekizma, moraš vedeti, da človeštvo ni čakalo nate, da bi spoznalo, kaj so tvorji. Kristus je imel rane na nogah in rokah. Ni tožil in so ga bolj bolele kakor tebe tvoji tvorji.

Tvoj ljubeči te oče.

Korenček gospodu Lepicu.

Dragi moj papa.

Z veseljem Ti sporočam, da mi je zrasel zob. Čeprav še nisem v tistih letih, sodim, da sem dobil prežgodnji modrostni zob. Upam, da ne bo ostal edini in da Ti bom vselej v zadoščenje s svojim vedenjem in svojo marljivostjo.

Tvoj ljubeči te sin.

Odgovor gospoda Lepica.

Dragi moj Korenček.

Prav takrat, ko je začel prihajati na dan tvoj zob, se je začel majati eden od mojih. Včeraj zjutraj mi je nazadnje izpadel. Če imaš Ti torej en zob več, ima Tvoj oče enega manj. Tako se ni nič spremenilo in število zob v družini ostaja isto.

Tvoj ljubeči te oče.

Korenček gospodu Lepicu.

Dragi moj papa.

Pomisli, da je imel gospod Jacques, naš profesor za latinščino, včeraj svoj god in da so izbrali moji sošolci soglasno mene, naj mu voščim v imenu vsega razreda. Čutil sem se močno počaščenega in sem dolgo čestavljaj nagovor, ki sem vanj vpletel na primernih mestih tudi latinske citate. Ne da bi se hvalil, sem bil zadovoljen z njim. Prepisal sem ga na čisto na veliko polo ministrskega papirja. Včeraj med latinščino sem porabil trenutek, ko gospod Jacques ni gledal po razredu, in med vzpodbujanjem in šepetanjem razreda: »Pojdi, pojdi vendar!« sem stopil pred kateder. Toda, komaj sem odvil svojo polo in glasno spregovoril:

ŠPOŠTOVANI GOSPOD PROFESOR,

že gospod Jacques besen vstane in zavpije:

»Ali mi ne izginete pri priči v klop.«

Lahko si misliš, kako sem jo pobral in ucvrl na svoje mesto, moji sošolci pa so se skrili za svoje knjige. In gospod Jacques mi je jezno naročil:

»Prevajajte!«

Dragi moj papa, kaj praviš na to?

Odgovor gospoda Lepica.

Dragi moj Korenček.

Ko boš poslanec, boš videl še vse kaj drugega. Vsakdo naj opravi svoj posel. Če so postavili tvojega profesorja za kateder, so to storili očividno zato, da sam govori, ne pa zato, da poslušaj tvoje govore.

Korenček gospodu Lepicu.

Dragi moj papa.

Pravkar sem izročil Tvojega zajca gospodu Legrisu, našemu profesorju za zgodovino in zemljepis. Zares se mi je zdelo, da ga je daniro razveselilo. Iskreno se Ti zahvaljujem. Ker sem bil vstopil s svojim mokrim dežnikom, mi ga je vzel iz rok in ga odnesel v prednjo sobo. Potem sva se pomenkevala o vsem mogočem. Rekel mi je, da bi moral biti ob koncu leta v zgodovini in zemljepisu prvi, če bi le hotel. Ali mi pa boš verjel, da sem ves čas najinega razgovora stal in mi gospod Legris, ki je sicer, ponavljam, zelo ljubezniv, ni niti stola ponudil.

Ne vem in bi rad vedel, dragi moj papa, kaj Ti sodiš o tem.

Gospod Lepic Korenčku.

Dragi moj Korenček.

Nikoli Ti ni nič prav, Ni Ti prav, ker Te je poslal gospod Jacques v klop sedet, in ni Ti prav, ker Te je pustil gospod Legris stati. Morda si še premlad, da bi smel zahtevati obzirnosti. In če Ti gospod Legris ni ponudil stola, oprostí mu. Brez dvoma ga je premotila Tvoja majhna postava, da je mislil, da sediš.

Korenček gospodu Lepicu.

Dragi moj papa.

Slišim, da se odpravljáš v Pariz. Delim s Teboj veselje, ki ga boš imel pri obisku našega glavnega mesta, ki bi ga hotel tudi jaz spoznati in kjer bom v duhu s teboj Razumem, da zaradi šole jaz ne morem na takšno pot, toda porabljam priliko, da zaprosim Tebe, da mi kupiš v Parizu eno ali dve knjigi. Kar jih imam, jih znam že na pamet. Izberi kakršno koli, saj je navsezadnje vsaka enako vredna. Rosebno pa bi imel rad »Henriado«, ki jo je spisal François-Marie-Arouet de Voltaire, in »Nouvelle Héloïse«, ki jo je spisal Jean Jacques Rousseau. Če ju prineseš — saj so knjige v Parizu skoraj zastoj — Ti pri- segam, da mi ju prefekt nikoli ne bo zaplenil.